

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Шимон Людмила Сергіївна

УДК 347.4

**ОСОБИСТІ ВИДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ**

12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес;
сімейне право; міжнародне приватне право»

АВТОРЕФЕРАТ

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор юридичних наук, доцент

Пучковська Ірина Йосипівна, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, професор кафедри цивільного права № 1.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, доцент

Цюра Вадим Васильович,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, професор кафедри цивільного права Інституту права;

кандидат юридичних наук, доцент

Чалий Юрій Іванович,

Харківський національний університет внутрішніх справ, доцент кафедри цивільного права та процесу факультету № 6.

Захист відбудеться «27» квітня 2021 р. о «10.00» годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.086.02 у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 84-а.

Автореферат розіслано «25» березня 2021 р.

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради

К. В. Гусаров

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. У процесі розвитку ринкових відносин в Україні, що супроводжується формуванням якісно нового банківського сектору та впровадженням нових видів кредитування, значно розширилася сфера використання особистих способів забезпечення виконання зобов'язання. Водночас в Україні не сталося їх комплексного дослідження.

Питання окремих поименованих особистих видів забезпечення виконання зобов'язань, зокрема поруки та гарантії, висвітлювались у багатьох дисертаційних роботах, проте це не вирішило основної проблеми особистих видів забезпечення - визначення їх характерних ознак, і відповідно, обрання критерію для встановлення непоименованих особистих видів забезпечення, які можуть встановлюватися договором чи законом як «інші» види забезпечення.

В умовах об'єктивної потреби кредитування підприємницької діяльності, коли особливої актуальності набуває проблема забезпечення виконання зобов'язань за кредитними договорами, перед сучасною юридичною наукою стоїть завдання удосконалення існуючих та розроблення нових правових механізмів забезпечення договірних зобов'язань, і перш за все, здатних забезпечити повернення кредитних коштів.

З огляду на сучасні виклики практики та враховуючи положення вітчизняного цивільного законодавства щодо можливості учасників договірних відносин встановлювати «інші» способи забезпечення, у роботі, крім аналізу поименованих особистих забезпечень – поруки та гарантії, здійснено дослідження забезпечувальних правових конструкцій факторингу, забезпечувальної цесії, державної (місцевої) гарантії, делькредере та авалю з метою виявлення нових ефективних та доступних для учасників договірних відносин непоименованих особистих видів забезпечення виконання зобов'язання, що й обумовлює актуальність дослідження.

Науково-теоретичним підґрунтям дисертаційної роботи стали праці таких вітчизняних і закордонних науковців, як: Т. Є. Абова, Ч. Н. Азімов, М. В. Андріанов, С. М. Андросов, К. Н. Анненков, С. С. Алексєєв, Ю. Г. Басін, В. А. Белов, Т. В. Боднар, В. І. Борисова, М. І. Брагінський, С. М. Братусь, В. В. Вітрянський, Б. М. Гонгалюк, В. С. Єм, О. А. Загорулько, О. С. Іоффе, І. С. Канзафарова, А. Г. Карапетов, Т. М. Карнаух, М. С. Карпов, Д. М. Кархальов, Т. Є. Каудиров, О. С. Кізлова, О. Г. Комісарова, О. О. Кот, В. І. Крат, Н. С. Кузнєцова, О. В. Латинцев, В. В. Луць, Р. А. Майданик, Д. І. Мейер, О. В. Михальнюк, К. Ю. Молодик, І. Б. Новицький, О. О. Отраднова, Ю. А. Павлодський, С. В. Пахман, С. О. Погрібний, Й. О. Покровський, Ю. Ю. Попов, В. Д. Примак, І. Й. Пучковська, Н. Ю. Рассказова, М. О. Рожкова, С. В. Сарбаш, В. М. Слома, І. В. Спасибо-Фатєєва, М. К. Сулейменов, Д. О. Торкін, Є. О. Харитонов, В. А. Хохлов, Ю. І. Чалий, В. В. Цюра, А. В. Черних, Г. Ф. Шершеневич, В. Ф. Яковлев, А. Г. Ярема, В. Л. Яроцький та ін.

У ході дослідження були використані такі нормативні джерела, як Конституція України, Цивільний

кодекс України, Господарський кодекс України, Бюджетний кодекс України, закони України «Про Державний бюджет України на 2020 рік», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення кредитування», «Про заставу», «Про обіг векселів в Україні», «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про страхування», Положення про порядок здійснення банками операцій за гарантіями в національній та іноземних валютах, Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України, інші підзаконні нормативно-правові акти України, а також окремі нормативно-правові акти зарубіжних країн.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано згідно з планом науково-дослідних робіт кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого в межах державної цільової комплексної програми «Проблеми ефективності правового регулювання цивільних відносин в Україні» (№ 0111u000963).

Мета і завдання дослідження. *Метою* дослідження є визначення сутності та змісту особистих поймаєнованих і непоймаєнованих видів забезпечення виконання зобов'язань у контексті теоретичних і практичних проблем цивільно-правового регулювання у сфері забезпечення виконання зобов'язань; наукове обґрунтування можливості використання в цивільному обороті непоймаєнованих особистих способів забезпечення виконання зобов'язань; розроблення науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення чинного цивільного законодавства України у даній сфері.

Визначена мета дисертаційної роботи зумовила необхідність вирішення таких *завдань*:

- визначити природу видів забезпечення виконання зобов'язань, особистих забезпечень;
- визначити функції та характерні ознаки особистих способів забезпечення виконання зобов'язань;
- здійснити класифікації видів забезпечення та особистих забезпечень на основі її науково обґрунтованих критеріїв;
- з'ясувати поймаєновані особисті види забезпечення виконання зобов'язань;
- охарактеризувати певні непоймаєновані особисті види забезпечення виконання зобов'язань;
- сформулювати рекомендації щодо шляхів вирішення теоретичних та практичних проблем реалізації особистих поймаєнованих та непоймаєнованих способів забезпечення виконання зобов'язань;

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі встановлення та реалізації особистих поймаєнованих і непоймаєнованих видів забезпечення виконання зобов'язань.

Предмет дослідження – особисті поймаєновані та особисті непоймаєновані види забезпечення виконання зобов'язання.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в процесі наукового дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Діалектичний та історичний методи застосовувалися для дослідження розвитку особистих способів забезпечення виконання зобов'язання, генези наукових поглядів на ці міри; з'ясування їх природи; обґрунтування можливості визнання певних забезпечувальних конструкцій особистими непоймаєнованими способами

забезпечення та ін. Метод системного аналізу дав змогу визначити місце особистих видів забезпечення серед інших видів забезпечення; здійснити класифікацію забезпечень. Використання методів абстрагування й узагальнення, аналізу і синтезу дозволило виявити визначальну ознаку особистих видів забезпечення – забезпечувальне джерело у вигляді обов'язку третьої особи виконати порушене боржником зобов'язання на вимогу кредитора; здійснити їх поділ на поійменовані та непоійменовані. Водночас порівняльно-правовий метод сприяв розкриттю притаманних правовим системам окремих зарубіжних країн підходів до правової регламентації особистих поійменованих і непоійменованих способів забезпечення та виявленню можливостей для використання набутого ними досвіду при вдосконаленні вітчизняного законодавства і практики правозастосування.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що вперше в науці цивільного права здійснено комплексне наукове дослідження теоретичних і практичних проблем особистих поійменованих та непоійменованих видів забезпечення виконання зобов'язань. Обґрунтовано, що механізм дії таких особистих непоійменованих видів забезпечення виконання зобов'язань, як забезпечувальна цесія, факторинг, делькредере, аваль, державна гарантія, що спирається на обов'язок третьої особи виконати порушене боржником зобов'язання на вимогу кредитора, відповідає природі «інших» видів забезпечення виконання зобов'язань, які згідно з положеннями ч. 2 ст. 546 ЦК України можуть застосовуватись учасниками договірних відносин із забезпечувальною метою нарівні з традиційними особистими поійменованими способами забезпечення виконання зобов'язань – порукою та гарантією.

За результатами проведеного дослідження розроблено й обґрунтовано нові положення, висновки та пропозиції, що характеризуються науковою новизною, і виносяться на захист, а саме:

вперше:

– доведено, що до непоійменованих особистих видів забезпечення виконання зобов'язання відносяться забезпечувальний факторинг, державна (місцева) гарантія, делькредере та аваль, а також інші забезпечувальні конструкції, передбачені законом або договором, що спираються на обов'язок третьої особи виконати порушене боржником зобов'язання на вимогу кредитора;

– з'ясовано співвідношення таких видів забезпечення виконання зобов'язання, як забезпечувальний факторинг, забезпечувальна цесія та застава права вимоги. Доведено, що всі ці види забезпечень відносяться до особистих видів забезпечення виконання зобов'язання. Однак відмінністю між заставою права вимоги, з одного боку, і забезпечувальними цесією і факторингом, з іншого, є те, що у випадку із заставою право вимоги від заставодавця (боржника в основному зобов'язанні) до заставодержателя (кредитора в основному зобов'язанні) переходять лише у випадку порушення боржником свого зобов'язання, тоді як у випадку із забезпечувальними факторингом і цесією право вимоги відступається боржником кредитору (клієнтом фактору) уже в момент укладення договору;

– запропоновано доповнити регулювання відносин, що виникають у зв'язку з укладенням договору

поруки, покладенням на боржника обов'язку повідомляти поручителя про наявність будь-яких заперечень проти вимоги кредитора. У разі невиконання боржником цього обов'язку останній повинен бути позбавлений права висувати заперечення, які могли бути заявлені проти вимоги кредитора, проти вимоги поручителя, якщо інше не передбачено домовленістю між поручителем та боржником;

– доведено, що державна (місцева) гарантія характеризується цивільно-правовим змістом, але має при цьому публічно-правові підстави виникнення. Все, що стосується змісту зобов'язання за державною гарантією, порядку його виконання, припинення державної гарантії і відповідальності за порушення обов'язку за гарантією, має відноситися до сфери цивільно-правового регулювання. Підстави ж та механізм надання державної гарантії, а також визначення її розміру відносяться до публічно-правового регулювання.

– обґрунтовано, що питання про форму договору делькредере і наслідки її недодержання визначається ст. 547 ЦК України: такий договір повинен укладатися в письмовій формі, а в разі її недодержання договір вважається нікчемним. Утім з метою уникнення неоднозначного правозастосування питання про форму договору делькредере та наслідки її недодержання бажано спеціально врегулювати в главі 69 ЦК України;

удосконалено:

– положення про те, що особисті види забезпечення виконання зобов'язання – це забезпечувальні правові конструкції, які спираються на обов'язок третьої особи виконати порушене боржником зобов'язання на вимогу кредитора;

– теоретичні висновки про те, що основною ознакою способів забезпечення виконання зобов'язання виступає наявність у них забезпечувального джерела – обов'язку третьої особи виконати порушене боржником зобов'язання на вимогу кредитора (для особистих забезпечень) або певного майна (для майнових забезпечень). Визначено, що до особистих поймаєнованих способів забезпечення відносяться порука та гарантія, а до майнових поймаєнованих – застава, притримання та довірча власність;

– аргументацію щодо відмежування видів забезпечення виконання зобов'язання від неустойки та завдатку як мір цивільно-правової відповідальності. Останні, не маючи забезпечувального джерела для надання кредитору виконання за порушенням боржником зобов'язанням, лише збільшують майновий обов'язок боржника-порушника, і відповідно відносяться до мір цивільно-правової відповідальності, які застосовуються при порушенні договірних зобов'язань, а не до видів забезпечення виконання зобов'язання;

– доводи на користь необхідності впровадження до чинного цивільного законодавства України договору про видачу гарантії. Виникнення гарантійних правовідносин обумовлене вчиненням двох дій: укладенням договору між принципалом і гарантом про видачу гарантії і власне видачею гарантії, яка є одностороннім правочином. З огляду на неврегульованість у законодавстві відносин, які передують видачі гарантії, запропоновано доповнити § 4 гл. 49 ЦК України положеннями про договір з видачі

гарантії;

– аргументацію щодо суброгаційної, а не регресної, моделі поруки, згідно з якою поручитель, який виконав зобов'язання, забезпечене порукою, займає місце кредитора в основному зобов'язанні, і тому до нього переходять всі права кредитора у цьому зобов'язанні, а також ті, які забезпечували його виконання;

– науковий підхід до співвідношення забезпечувальної цесії та забезпечувального факторингу. Спільним для них є те, що обидва зобов'язання є односторонніми акцесорними зобов'язаннями, які не передбачають оплати боржникові (клієнтові) за уступлене ним право вимоги до третьої особи. Водночас факторинг-забезпечення є видом забезпечувальної цесії, який відрізняється в першу чергу специфікою суб'єктного складу та предметом забезпечувального зобов'язання;

– теоретичні висновки про те, що аваль є самостійним особистим непойменованим видом забезпечення виконання зобов'язання, який не може розглядатися як різновид поруки;

набули подальшого розвитку:

– наукові погляди про визнання основними функціями, що виконуються способами забезпечення виконання зобов'язання, стимулюючої та захисної. Перша проявляється у впливі на боржника, спонукаючи його виконати зобов'язання належним чином; друга надає захист кредитору при порушенні зобов'язання;

– положення про те, що особисті види забезпечення – порука та гарантія – в разі порушення зобов'язання боржником захищають інтереси кредитора шляхом сплати йому грошової суми третьою особою – поручителем чи гарантом;

– твердження про договір з видачі гарантії як самостійний різновид договорів про надання послуг, а саме – фінансових послуг. Цей договір є двостороннім, консенсуальним і оплатним. З огляду на пов'язаність цього договору з основним зобов'язанням, він є каузальним правочином. Водночас сама гарантія є абстрактним правочином, оскільки її дійсність не пов'язана з підставою її видачі – договором про видачу гарантії;

– положення стосовно того, що в разі відмови кредитора в зобов'язанні, забезпеченого порукою, від вимог до інших осіб, які також забезпечують виконання цього зобов'язання (наприклад, до інших поручителів, до майнових поручителів тощо), поручитель повинен мати право на співрозмірне зменшення вимог щодо себе як виконавця забезпечувального зобов'язання;

– розуміння того, що договір забезпечувального факторингу і цесії за загальним правилом є правочинами зі скасувальною умовою: право вимоги до третьої особи передається кредитору вже в момент їх укладення, але у випадку належного виконання зобов'язання боржником (клієнтом), таке право «повертається» до боржника (клієнта). Водночас забезпечувальний факторинг (цесія) можуть виступати і правочинами з відкладальною умовою, за якими право вимоги перейде у разі настання певних подій або вчинення певних дій (зокрема, порушення боржником основного зобов'язання перед

кредитором), якщо це передбачено цими договорами.

Практичне значення отриманих результатів. Сформульовані в дисертації наукові положення, висновки і практичні пропозиції можуть бути використані:

- у науково-дослідницькій роботі – для подальшого дослідження особливостей встановлення та реалізації особистих поймаєнованих та непоймаєнованих способів забезпечення виконання зобов'язання з метою виявлення нових непоймаєнованих видів забезпечення та розвитку загального вчення про забезпечення договірних зобов'язань;

- у правотворчій сфері – при вдосконаленні чинного цивільного законодавства України;

- у навчально-методичному процесі – при викладанні таких навчальних курсів, як «Цивільне право України» та «Договірне право», а також для підготовки відповідних методичних і навчальних посібників та підручників.

Висновки та пропозиції, обґрунтовані в дисертації, використовуються Богунським районним судом м. Житомира при розгляді проблемних питань реалізації особистих поймаєнованих видів забезпечення виконання зобов'язання – поруки та гарантії (Акт впровадження від 28.01.2021 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення та результати дисертаційного дослідження доповідались та обговорювались на науково-практичних конференціях всеукраїнського та міжнародного рівня: «Юридична осінь 2009 року» (м. Харків, 13 листоп. 2009 р.), «Проблеми цивільного права та процесу» (м. Харків, 22 трав. 2010 р., 25 трав. 2013 р., 7 черв. 2014 р., 30 трав. 2015 р., 27 трав. 2016 р.), «Приватноправове регулювання суспільних відносин: традиції, сучасність, перспектива» (м. Одеса, 19-20 квіт. 2012 р.), «Актуальні проблеми приватного права» (м. Харків, 19 лют. 2016 р., 22 лют. 2019 р.).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження викладено у наукових працях, зокрема в чотирьох наукових статтях, опублікованих у вітчизняних фахових для юридичних наук виданнях, в одній науковій статті у періодичному науковому виданні держави, що входить до Організації економічного співробітництва та розвитку Європейського Союзу, а також у 8 тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації обумовлені предметом, метою і завданням дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять 8 підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 233 сторінок, з яких основного тексту – 204 сторінки, кількість використаних джерел – 283 найменування на 25 сторінках, два додатки – на чотирьох сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено об'єкт, предмет, мету та основні

завдання дослідження, розкрито його методологічне підґрунтя, сформульовано основні положення та висновки, що визначають наукову новизну роботи, розкривають практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про апробацію результатів дослідження та публікації за темою дисертації.

Розділ 1 «Особисті забезпечення в системі видів забезпечення виконання зобов'язання» складається з двох підрозділів, в яких надано загальну характеристику особистих способів забезпечення виконання зобов'язань; досліджено їх характерні ознаки та виконувані функції; визначено місце серед інших видів забезпечення виконання зобов'язання; здійснено класифікацію особистих забезпечень.

У підрозділі 1.1 «Функціональне призначення, характерні ознаки, склад та місце особистих забезпечень серед інших видів забезпечення виконання зобов'язання» проаналізовано природу способів забезпечення виконання зобов'язання, зокрема особистих забезпечень. Встановлено, що їх метою є посилення позиції кредитора, спонукаючи боржника до належного виконання договору та надаючи реальний захист кредитору в разі порушення договору боржником.

Основною ознакою способів забезпечення виконання зобов'язання визначено наявність у них забезпечувального джерела – обов'язку третьої особи виконати порушене боржником зобов'язання на вимогу кредитора (для особистих забезпечень) та певного майна (для майнових забезпечень). При цьому певний спосіб забезпечення встановлюється в інтересах кредитора, за його ініціативою, але за рахунок боржника. Коли забезпечувальне джерело складає обов'язок третьої особи (поручителя чи гаранта) виконати порушене боржником зобов'язання, захист кредитора відбувається опосередковано. Зокрема, після сплати за порукою чи гарантією треті особи (поручитель, гарант) мають право на відшкодування (повернення) боржником сплаченого ними кредитору.

Доведено, що розмір забезпечувального джерела обумовлений розміром вимоги кредитора за основним зобов'язанням. Так, за гарантією він обмежується сумою, зазначеною в гарантії. Порука дозволяє кредитору отримати виконання за порушеним боржником зобов'язанням у повному обсязі, а також стягнути неустойку та відшкодувати збитки, спричинені порушенням зобов'язання.

Наголошено, що неустойка та завдаток не мають таких забезпечувальних властивостей як інші особисті (порука та гарантія) і майнові (застава, притримання, довірча власність) способи забезпечення виконання зобов'язання. Вони лише покладають додатковий обов'язок на боржника-порушника сплатити грошову суму або передати майно. При цьому ніякого майна чи обов'язку третьої особи з метою забезпечення виконання цього обов'язку боржником неустойкою чи завдатком не встановлюється. Зроблено висновок, що оскільки неустойка та завдаток не створюють забезпечувального джерела, за рахунок якого кредитору може надаватися виконання порушеного боржником зобов'язання, вони не відносяться до видів забезпечення виконання зобов'язання, а виступають виключно мірами цивільно-правової відповідальності, що застосовуються при порушенні договірних зобов'язань.

Основними функціями способів забезпечення виконання зобов'язання є стимулююча, що проявляється у впливі на боржника, спонукаючи його виконати зобов'язання належним чином, та захисна. При цьому остання є визначальною, оскільки завдяки їй відбувається захист порушених прав кредитора за рахунок забезпечувального джерела – основної ознаки видів забезпечення.

У підрозділі 1.2 «Класифікація видів забезпечення виконання зобов'язання та особистих забезпечень. Поняття особистих забезпечень» основним критерієм класифікації видів забезпечення виконання зобов'язань визначено склад (характер) забезпечувального джерела – певне майно чи обов'язок третьої особи виконати зобов'язання перед кредитором. При цьому види забезпечення виконання зобов'язання запропоновано поділити на особисті та майнові.

Спираючись на висновок про основну ознаку способів забезпечення виконання зобов'язання – джерело виконання порушеного зобов'язання, надано авторське визначення особистих способів забезпечення виконання зобов'язання (особистих забезпечень) як передбачених чинним цивільним законодавством або договором забезпечувальних правових конструкцій, які спираються на обов'язок третьої особи виконати порушене боржником зобов'язання на вимогу кредитора.

Запропоновано розмежувати особисті види забезпечення виконання зобов'язання на 1) особисті поійменовані та 2) особисті непоійменовані залежно від визнання їх законодавцем як видів (способів) забезпечення (гл. 49 ЦК України). Так, до особистих поійменованих видів забезпечення віднесено поруку та гарантію, а до особистих непоійменованих – забезпечувальну цесію і факторинг, державну (місцеву) гарантію, делькредере, аваль та інші особисті забезпечувальні конструкції, встановлені договором або законом.

Розділ 2 «Пойменовані особисті види забезпечення виконання зобов'язання» містить два підрозділи, присвячені специфіці встановлення та реалізації таких поійменованих видів забезпечення виконання зобов'язання, як порука та гарантія.

У підрозділі 2.1 «Порука» досліджено правову природу та особливості реалізації поруки як традиційного особистого способу забезпечення виконання зобов'язання.

Встановлено, що забезпечувальна конструкція поруки спирається на додаткового боржника – поручителя, на якого покладається додатковий (до обов'язку основного боржника) обов'язок перед кредитором – відповідати за порушення зобов'язання боржником. У зв'язку з цим для кредитора має принципове значення майновий, фінансовий стан поручителя, його платоспроможність, що складає основу поруки як особистого виду забезпечення. При цьому поручитель за договором поруки відповідає перед кредитором не спеціально виділеним для цього майном, а всім своїм майном. У результаті при встановленні поруки виконання зобов'язання перед кредитором зобов'язується виконати боржник, а гарантує його виконання у разі порушення боржником поручитель. У такий спосіб ризик кредитора не отримати виконання за забезпеченим порукою зобов'язанням зменшується, як мінімум, удвоє.

З метою підвищення ефективності захисту прав кредитора запропоновано закріпити у ЦК України

положення про право кредитора вимагати від боржника заміни поручителя, який став неплатоспроможним. А якщо вимога кредитора не буде задоволена, наділити його правом вимагати дострокового виконання зобов'язання, забезпеченого порукою.

Доведено, що у разі порушення боржником зобов'язання, забезпеченого порукою, поручитель і боржник відповідають перед кредитором як солідарні боржники. При цьому підставою пред'явлення кредитором вимоги до поручителя виступає договір поруки, а до боржника – основний договір, забезпечений порукою. Якщо ж поручитель на вимогу кредитора не виконає свого обов'язку за договором поруки – сплатити на вимогу кредитора у разі порушення боржником забезпеченого порукою зобов'язання, то кредитор, звернувшись до суду, має право вимагати виконання поручителем свого обов'язку в примусовому порядку, а також притягнути останнього до відповідальності за прострочення виконання свого обов'язку.

Підрозділ 2.2 «Гарантія» присвячений комплексному розгляду специфіки встановлення та реалізації нового особистого поименованого способу забезпечення виконання зобов'язання – незалежної гарантії фінансової установи.

Визначено, що правовою формою відносин з банківської гарантії є грошова вимога бенефіціара до гаранта, якій кореспондує зобов'язання останнього задовольнити цю вимогу за умови її пред'явлення в письмовій формі з викладом сутності допущеного принципалом порушення забезпеченого зобов'язання з поданням указаних у гарантії документів.

Гарантія, що надана банком або іншою фінансовою установою, є банківською гарантією. При цьому вона не лише не є різновидом поруки, а й суттєво відрізняється від неї, а також від інших видів забезпечення виконання зобов'язань. Це обумовлено специфічними рисами гарантії, особливим суб'єктним складом відносин, що виникають з приводу видачі та виконання гарантії, досить своєрідним змістом відповідних правових зв'язків. Гарантія характеризується незалежністю, безвідкличністю, непередаваністю прав.

З'ясовано роль договору про видачу гарантії для характеристики гарантійних відносин. Встановлено, що відносини з банківської гарантії включають дві складові: перша стосується дій боржника з отримання гарантії (гарантія видається на його прохання), друга – дій гаранта щодо видачі гарантії. Дії боржника з отримання гарантії реалізуються шляхом укладення договору з гарантом про видачу гарантії. Водночас видача гарантії гарантом на виконання умов договору про видачу гарантії є одностороннім правочином. При цьому гарант відповідає не тільки за порушення зобов'язання боржником, а й несе самостійну відповідальність за порушення свого обов'язку як боржник за грошовим зобов'язанням.

Розділ 3 «Непойменовані особисті види забезпечення виконання зобов'язання» складається з чотирьох підрозділів, у яких досліджено правові конструкції, що мають ознаки особистих видів забезпечення і відповідно можуть використовуватись учасниками договірних відносин як «інші»

способи забезпечення виконання зобов'язання.

У підрозділі 3.1 «Забезпечувальні цесія та факторинг» розглянуто застосування із забезпечувальною метою конструкції цесії та договору факторингу.

Встановлено, що факторинг, як особистий непойменований вид забезпечення, спирається на конструкцію відступлення права грошової вимоги – цесію. При цьому забезпечувальне відступлення права вимоги (цесія) є більш широким поняттям, характерним не лише для забезпечувальної конструкції факторингу. Забезпечувальна цесія може застосовуватися як особистий спосіб забезпечення при забезпеченні виконання будь-яких зобов'язань.

Аргументовано ефективність факторингу порівняно з іншими особистими способами забезпечення, оскільки він: а) не є коштовним ні для фактора, ні для клієнта; б) дозволяє клієнту не «заморожувати» свої активи у зв'язку з таким забезпеченням; в) надає можливість відступати як наявні, так і майбутні вимоги; г) передбачає можливість встановити у договорі, що клієнт відповідає за дійсність відступлених вимог; д) містить мінімальні вимоги з точки зору законодавчого регулювання.

Обґрунтовано, що забезпечувальним джерелом при факторингу-забезпеченні як особистому виді забезпечення є обов'язок боржника клієнта виконати грошове зобов'язання.

Доведено, що забезпечувальна сутність факторингу-забезпечення полягає у наданні клієнтом права факторові «побути» кредитором відносно його боржника. Підставою виникнення права вимоги виступає укладений раніше договір між клієнтом та його дебітором. У разі порушення боржником забезпеченого факторингом договору майнові вимоги фактора як кредитора задовольняються шляхом пред'явлення ним вимоги про сплату грошової суми до боржника клієнта.

Підрозділ 3.2 «Державна (місцева) гарантія як особистий вид забезпечення виконання зобов'язання» присвячений природі державної (місцевої) гарантії.

Встановлено, що державна (місцева) гарантія, як і банківська, являє собою односторонній правочин, який видається гарантом на користь бенефіціара з метою забезпечення виконання зобов'язання принципала перед бенефіціаром. Державна гарантія – це цивільно-правовий інструмент, що пристосований для використання у бюджетному процесі. Сутність державної гарантії та порядок її видачі регламентується нормами статей 17–18 Бюджетного кодексу України. Повноваженнями видавати державні гарантії закон наділяє Кабінет Міністрів України, а місцеві гарантії – Верховну Раду Автономної Республіки Крим, відповідні обласну та міську ради.

Доведено, що економічна доцільність застосування державної гарантії як особистого виду забезпечення виконання зобов'язання знаходить свій прояв у залученні додаткових можливостей задоволення вимог кредитора за рахунок державного бюджету. Держава, приймаючи відповідні умови гарантійного правочину, фактично покладає на себе обов'язки забезпечення платоспроможності принципала, а також захисту проекту, який кредитується.

Наголошено, що обов'язковою умовою надання державної (місцевої) гарантії є укладення договору

між Борговим агентством України (відповідним місцевим фінансовим органом) та суб'єктом господарювання про погашення заборгованості суб'єкта господарювання перед державою (Автономною Республікою Крим, обласною радою чи територіальною громадою міста) за виконання гарантійних зобов'язань. Цей договір є цивільно-правовим договором («договір про видачу гарантії»). У ньому зазначаються: зобов'язання, яке буде забезпечуватися гарантією; сума гарантії; строк, на який видається гарантія; плата гаранту за видачу державної (місцевої) гарантії; порядок пред'явлення регресних вимог гаранта до принципала після задоволення вимог кредитора (відшкодування витрат державного (місцевого) бюджету, пов'язаних з виконанням гарантійних зобов'язань); відповідальність принципала за порушення регресної вимоги.

У підрозділі 3.3 «Забезпечувальна конструкція делькредере» досліджено природу делькредере як особливого ручательства коміонера за договором комісії.

Встановлено, що делькредере (італ. *delcredere* – на віру, на довіру) являє собою непойменований особистий вид забезпечення виконання зобов'язання, забезпечувальна конструкція якого спирається на поручительство коміонера перед комітентом за виконання договору третьою особою. При цьому коміонер ручається не за конкретного суб'єкта, а за «виконання укладених ним правочинів», яких на момент домовленості комітента з коміонером про делькредере, як правило, ще немає. Вони будуть укладені коміонером в інтересах комітента з третіми особами в майбутньому.

Обґрунтовано, що схожість відносин за делькредере і порукою не означає їх тотожності; делькредере не виступає різновидом поруки. Поручитель поручається за третю особу перед кредитором, який сам є стороною у договорі. За договором же комісії стороною у договорі, тобто кредитором, виступає сам коміонер. Він поручається за його виконання не перед стороною у договорі, як це має місце у разі встановлення поруки, а перед особою, в інтересах якої він діє, – комітентом. Крім того, на відміну від солідарної чи субсидіарної відповідальності поручителя за договором поруки, перед комітентом відповідає лише одна особа – коміонер. Обов'язок коміонера відповідати за невиконання зобов'язання третьою особою є самостійним, відповідно, при делькредере не виникає ні солідарної, ні субсидіарної відповідальності коміонера.

У підрозділі 3.4 «Аваль як особистий вид забезпечення виконання зобов'язання» розглянуто забезпечувальні властивості авалю.

Встановлено, що в силу авалю (вексельної поруки) особа, що надала його (аваліст), бере на себе відповідальність за виконання зобов'язань особами, зобов'язаними за векселем. Аваліст зобов'язується відповідати перед векселедержателем (кредитором) за виконання векседавцем, акцептантом або індосантом зобов'язань щодо оплати цього векселя. Наголошено на основному принципі вексельної поруки – аваліст відповідає так само, як і той, за кого він надав аваль.

Підкреслено, що спеціальних строків для авалювання векселя закон не встановлює. Вексельна порука може бути вчинена як до, так і після строку платежу, навіть після протесту в неакцепті або

неплатежі. За надання вексельної поруки авалісти отримують плату у вигляді «написального проценту». Найчастіше авалістами виступають банки та інші кредитні установи.

Констатовано, що виконати свій обов'язок на користь кредитора (векселедержателя) – сплатити за авальованим ним векселем – аваліст зобов'язаний у таких випадках: якщо була відмова платника від платежу або акцепту; якщо трасат припинив платежі незалежно від того, здійснив він акцепт чи ні, або у разі безрезультатного звернення стягнення на його майно; у разі визнання трасата банкрутом незалежно від того, здійснив він акцепт чи ні, або в разі визнання банкрутом трасанта за векселем, який не підлягає акцепту.

Доведено, що сплачуючи за векселем, аваліст його не погашає, а лише займає місце векселедержателя, набуваючи всіх прав, що випливають з цього цінного паперу, проти того, за кого він поручився, а також проти тих осіб, які в силу даного документа зобов'язані перед цим останнім.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано вирішення наукового завдання, що полягає в комплексній розробці питань особистих поійменованих і непоійменованих видів забезпечення виконання зобов'язань, що в сукупності дозволяють розв'язати актуальну наукову проблему в науці цивільного права – визначення характерних ознак та складу «інших» (непоійменованих) видів забезпечення виконання зобов'язань. Відповідно до ч. 2 ст. 546 ЦК України вони можуть встановлюватися договором або законом поряд із закріпленими в ч. 1 ст. 546 ЦК України (поійменованими) видами забезпечення виконання зобов'язання. Спираючись на викладені в роботі теоретичні положення, сучасні наукові напрацювання та зарубіжний досвід, сформульовано низку висновків і пропозицій, що мають теоретичне й практичне значення і конкретизуються в таких положеннях:

1. Основною ознакою видів забезпечення виконання зобов'язання виступає наявність у них забезпечувального джерела – обов'язку третьої особи виконати порушене боржником зобов'язання на вимогу кредитора (для особистих забезпечень) та певного майно (для майнових забезпечень).

2. Особисті види забезпечення виконання зобов'язання (особисті забезпечення) – це передбачені чинним цивільним законодавством або договором забезпечувальні правові конструкції, які спираються на обов'язок третьої особи виконати порушене боржником зобов'язання на вимогу кредитора.

3. Особисті забезпечення поділяються на особисті поійменовані і непоійменовані забезпечення. До перших відносяться ті, які відповідають ознакам особистого забезпечення і закріплені у гл. 49 ЦК України – це порука і гарантія. До других відносяться ті особисті забезпечення, які не знайшли закріплення у гл. 49 ЦК України (зокрема, забезпечувальна цесія і факторинг, державна (місцева) гарантія, делькредере та аваль), але передбачені іншими положеннями ЦК України, інших законів чи договором.

4. Порука як особистий пойменований спосіб забезпечення, заснований на задоволенні вимог кредитора за рахунок виконання обов'язку третьою особою – поручителем, вимагає всебічного заохочення поручителя до належного виконання обов'язку за порукою, та врахування інтересів, правомірних очікувань останнього у зв'язку із належним виконанням свого обов'язку. У цьому контексті запропоновано:

– доповнити ст. 554 ЦК України частиною четвертою такого змісту: «У разі втрати або погіршення умов існуючого на момент виникнення поруки забезпечення основного зобов'язання за обставинами, які залежать від кредитора, поручитель звільняється від виконання свого обов'язку за порукою в тому обсязі, в якому йому належить право на відшкодування згідно з ч. 2 ст. 556 ЦК України за рахунок втраченого забезпечення».

– доповнити ст. 557 ЦК України частиною першою такого змісту: «Боржник, якого поручитель сповістив про одержання пред'явленої до нього вимоги кредитора або залучений поручителем до участі у справі, зобов'язаний повідомити поручителя про всі свої заперечення проти цієї вимоги і на їх підтвердження надати докази. В іншому випадку боржник позбавляється права висувати заперечення, які могли бути заявлені проти вимоги кредитора, проти вимоги поручителя (ч. 2 ст. 556 ЦК України), якщо інше не передбачено домовленістю між поручителем та боржником». У зв'язку з чим частину першу та другу ст. 557 ЦК України вважати, відповідно, частинами 2 та 3 ст. 557 ЦК України.

– доповнити ст. 555 ЦК України «Права та обов'язки поручителя у разі пред'явлення до нього вимоги» частиною третьою такого змісту: «Поручитель має право не виконувати своє зобов'язання за наявності у кредитора можливості отримати задоволення своєї вимоги шляхом її зарахування проти вимоги боржника».

5. З метою захисту майнових інтересів кредитора і, відповідно, підвищення для останнього привабливості поруки, доцільно закріпити в ЦК України положення про обов'язок боржника на вимогу кредитора запропонувати кредитору іншого поручителя у разі визнання банкрутом первісного. Якщо боржник не виконає цього обов'язку, кредитор має бути наділений правом вимагати дострокового виконання зобов'язання, забезпеченого порукою.

6. Правовою формою відносин з банківської гарантії є грошова вимога бенефіціара до гаранта, якій кореспондує зобов'язання останнього задовольнити цю вимогу за умови її пред'явлення у письмовій формі з викладом сутності допущеного принципалом порушення забезпеченого зобов'язання з поданням вказаних у гарантії документів. Гарантія характеризується незалежністю, безвідкличністю, непередаваністю прав.

7. Виникнення гарантійних правовідносин обумовлене вчиненням двох дій: договором між принципалом і гарантом про видачу гарантії і власне видачею гарантії, яка є одностороннім правочином. Тому пропонується доповнити § 4 гл. 49 ЦК України статтею, присвяченою договору про видачу гарантії: «За договором про видачу гарантії гарант на письмове прохання принципала

зобов'язується видати гарантію як забезпечення виконання зобов'язання принципала перед бенефіціаром, а принципал зобов'язується сплатити гаранту за видачу гарантії».

8. Забезпечувальна сутність факторингу-забезпечення полягає в тому, що на період виконання основного зобов'язання клієнт надає факторові можливість «побути» кредитором відносно його боржника. Підставою виникнення права вимоги виступає укладений раніше договір між клієнтом та його дебітором. У разі порушення боржником забезпеченого факторингом договору майнові вимоги фактора як кредитора задовольняються шляхом пред'явлення ним вимоги про сплату грошової суми до боржника клієнта.

9. Предметом договору забезпечувального факторингу можуть бути: 1) право грошової вимоги, строк платежу за якою настав (наявна вимога), а також 2) право вимоги, яке виникне в майбутньому (майбутня вимога).

До першої категорії повинні відноситися, як ті вимоги, строк платежу за якими настав, так і так звані «недозрілі вимоги». Щоб уникнути невірної тлумачення положень ч. 1 ст. 1078 ЦК України, пропонується внести зміни до тексту ч. 1 ст. 1078 ЦК України, замінивши слова «строк платежу за якою настав (наявна вимога)» на слова «що належить клієнту на момент укладення договору факторингу (наявна вимога)».

Майбутня вимога виникає з договору, укладеного після укладення договору факторингу. Задля акцентування на грошовому характері майбутньої вимоги за договором факторингу пропонується внести зміни до тексту ч. 1 ст. 1078 ЦК України, замінивши слова «а також право вимоги, яке виникне в майбутньому (майбутня вимога)» на слова «а також право грошової вимоги, яке виникне в майбутньому (майбутня вимога)».

10. Державна (місцева) гарантія, як і банківська, являє собою односторонній правочин, який видається гарантом на користь бенефіціара з метою забезпечення виконання зобов'язання принципала перед бенефіціаром. Державна (місцева) гарантія характеризується цивільно-правовим змістом, але має при цьому публічно-правові підстави виникнення (державні гарантії видаються Кабінетом Міністрів України, місцеві – відповідною обласною або міською радою).

11. Делькредере – непойменованний особистий вид забезпечення виконання зобов'язання, забезпечувальна конструкція якого спирається на поручительство комісіонера перед комітентом за виконання договору третьою особою. Завдяки встановленню у договорі комісії умови про делькредере при порушенні третьою особою договору, укладеного комісіонером, останній відшкодовує не отримане комітенту.

12. Вексельна порука (аваль) являє особистий непойменованний вид забезпечення виконання зобов'язання, де забезпечувальним джерелом виступає обов'язок аваліста сплатити векселедержателю (кредитору) за векселем, якщо це не буде зроблено платником. Основний принцип вексельної поруки – аваліст відповідає так само, як і той, за кого він надав аваль.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Шимон Л. С. Гарантія – особливий вид забезпечення виконання зобов'язання. *Право України*. 2013. № 10. С. 291–297.
2. Шимон Л. С. Поручка та гарантія як особисті види забезпечення виконання зобов'язання. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. № 8. С. 17–20.
3. Шимон Л. С. Про визнання страхування особистим видом забезпечення виконання зобов'язання. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 4. С. 152–154.
4. Шимон Л. С. Пойменовані та непойменовані особисті забезпечення. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 4. С. 62–66.
5. Шимон Л. С. Забезпечувальний механізм гарантії. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2020. № 4. С. 128–132.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Шимон Л. С. Місце гарантії серед інших видів забезпечення виконання зобов'язань. *Юридична осінь 2009 року* : тези доп. та наук. повід. міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів (м. Харків, 13 листоп. 2009 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана. Харків : Нац. юрид. акад. України, 2009. С. 238–240.
7. Шимон Л. С. Гарантія – новий вид забезпечення виконання зобов'язань. *Проблеми цивільного права та процесу* : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. О. А. Пушкіна (м. Харків, 22 трав. 2010 р.). Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2010. С. 271–272.
8. Шимон Л. С. Права поручителя та гаранта після виконання своїх обов'язків. *Проблеми цивільного права та процесу* : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. О. А. Пушкіна (м. Харків, 25 трав. 2013 р.). Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Золота миля, 2013. С. 409–412.
9. Шимон Л. С. Внутрішні та зовнішні відносини за гарантією. *Проблеми цивільного права та процесу* : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. О. А. Пушкіна (м. Харків, 7 черв. 2014 р.). Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2014. С. 308–311.
10. Шимон Л. Зміст відповідальності поручителя. *Проблеми цивільного права та процесу* : матеріали наук.-практ. конф., присвяченої пам'яті проф. О. А. Пушкіна (м. Харків, 30 трав. 2015 р.). Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2015. С. 275–276.
11. Шимон Л. Зміст та надійність поручки як виду забезпечення виконання зобов'язання. *Актуальні проблеми приватного права* : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 94-й річниці з дня народження д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслової (м. Харків, 19 лют. 2016 р.).

Харків : Право, 2016. С. 338–340.

12. Шимон Л. С. Проблеми віднесення гарантії до видів забезпечення виконання зобов'язання. *Проблеми цивільного права та процесу* : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. світлій пам'яті О. А. Пушкіна (м. Харків, 27 трав. 2016 р. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, каф. цивіл. права та процесу, каф. охорони інтелектуал. власності, цивіл.-прав. дисциплін ; Всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів України». Харків : ХНУВС, 2016. С. 244–246.

13. Шимон Л. С. Про надійність особистих видів забезпечення виконання зобов'язання. *Актуальні проблеми приватного права* : матеріали XVII наук.-практ. конф., присвяч. 97-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслової (м. Харків, 22 лют. 2019 р.). Харків : Право, 2019. С. 408–410.

АНОТАЦІЯ

Шимон Л. С. Особисті види забезпечення виконання зобов'язання. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України, Харків, 2021.

Дисертацію присвячено дослідженню теоретичних і практичних проблем особистих поименованих та непоименованих видів (способів) забезпечення виконання зобов'язання. Обґрунтовано, що механізм дії таких забезпечувальних правових конструкцій, як забезпечувальна цесія, факторинг, делькредере, аваль, державна (місцева) гарантія, спираючись на обов'язок третьої особи виконати порушене боржником зобов'язання на вимогу кредитора, відповідає ознакам особистих непоименованих видів забезпечення виконання зобов'язання. Згідно з положеннями ч. 2 ст. 546 ЦК України вони можуть застосовуватись учасниками договірних відносин як «інші» види забезпечення нарівні з традиційними особистими способами забезпечення виконання зобов'язань – порукою та гарантією.

Констатовано, що основною ознакою особистих видів забезпечення виконання зобов'язання виступає наявність у них забезпечувального джерела у вигляді обов'язку третьої особи (поручителя, гаранта, страховика, комісонера, аваліста тощо) виконати порушене боржником зобов'язання на вимогу кредитора. Відсутність такого джерела у неустойки та завдатку не дозволяє віднести останні до особистих забезпечень.

Ключові слова: особисті види (способи) забезпечення виконання зобов'язання, порука, гарантія, делькредере, аваль, факторинг, державна (місцева) гарантія.

АННОТАЦИЯ

Шимон Л. С. Личные способы обеспечения исполнения обязательства. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.03 «Гражданское право и гражданский процесс; семейное право; международное частное право». – Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Министерство образования и науки Украины, Харьков, 2021.

Диссертация посвящена исследованию теоретических и практических проблем личных поименованных и непоименованных способов (видов) обеспечения исполнения обязательства. Обосновывается, что механизм действия таких обеспечительных правовых конструкций, как обеспечительная цессия, факторинг, делькредере, аваль, государственная (местная) гарантия, опираясь на обязанность третьего лица исполнить нарушенное должником обязательство в пользу кредитора, соответствует признакам личных непоименованных способов обеспечения исполнения обязательства, которые в соответствии с положениями ч. 2 ст. 546 ГК Украины могут применяться участниками договорных отношений как «иные» виды обеспечения наравне с традиционными личными способами обеспечения исполнения обязательства – поручительством и гарантией.

Констатировано, что основным признаком личных способов обеспечения исполнения обязательства выступает наличие у них обеспечительного источника в виде обязанности третьего лица (поручителя, гаранта, страховщика, комиссионера, авалиста и т.д.) исполнить нарушенное должником обязательство по требованию кредитора. Отсутствие такого источника у неустойки и задатка не позволяет отнести последние к личным обеспечениям.

Раскрыто обеспечительную природу делькредере и авалья. Доказано, что делькредере – это непоименованный личный вид обеспечения исполнения обязательства, обеспечительная конструкция которого базируется на поручительстве комиссионера перед комитентом за исполнение договора третьим лицом. Установлено, что в силу авалья лицо, предоставившее его (авалист), принимает на себя ответственность за исполнение обязательства лицами, обязанными по векселю. Так, авалист обязуется отвечать перед векселедержателем (кредитором) за исполнение векселедателем, акцептантом или индоссантом обязательств по оплате этого векселя.

Ключевые слова: личные виды (способы) обеспечения исполнения обязательства, поручительство, гарантия, делькредере, аваль, факторинг, государственная (местная) гарантия.

SUMMARY

Shymon L. S. Personal types of security for fulfillment of obligations. – The qualified scientific work on the right of the manuscript.

The thesis for obtaining a scientific degree of the Candidate of Legal Sciences on specialty 12.00.03 «Civil law and civil procedure; Family law; International private law». – Yaroslav Mudryi National Law University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kharkiv, 2021.

The thesis is devoted to the study of theoretical and practical problems of personal named and named types (methods) of ensuring the fulfillment of obligations. It is substantiated that the mechanism of action of such security legal structures as security assignment, factoring, del credere, aval, state (local) guarantee, relying on the obligation of a third party to fulfill the obligation violated by the debtor at the request of the creditor, corresponds to the features of the named types of personal security for the fulfillment of the obligation, which in accordance with the provisions of Part 2 of Art. 546 of the Civil Code of Ukraine can be used by parties to contractual relations as «other» types of security on a par with traditional personal means of securing the fulfillment of obligations – bail and guarantee.

It was stated that the main feature of personal types of security for the fulfillment of an obligation is the presence in them of a security source in the form of the obligation of a third party (surety, guarantor, insurer, commission agent, avalist, etc.) to fulfill the obligation violated by the debtor at the request of the creditor. The absence of such a source in penalties and a deposit does not allow the latter to be attributed to personal security.

The security nature of del credere and aval is substantiated. It is proved that a del credere is an unnamed personal type of security for the fulfillment of an obligation, the security structure of which is based on the commission agent's guarantee to the principal for the performance of the contract by a third party. It is established that by virtue of an aval, the person who provided it (avalist) assumes responsibility for the fulfillment of obligations by the persons obliged under the promissory note. Yes, the guarantor undertakes to be liable to the billholder (creditor) for the fulfillment by the bill issuer, acceptor or endorser of the obligations to pay this bill.

Keywords: personal types (methods) of providing, bail, guarantee, del credere, oval, factoring, state (local) guarantee.

Підписано до друку 02.03.2021 р. Формат 60х90/16
Папір офсетний. Віддруковано на різнографі.
Умовн. друк. арк. 0,7. Облік. вид. арк. 0,9.
Тираж 100 прим. Зам. № 714

Друкарня
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77.